

Hugo de Azevedo

MISSIE VOLTOOID

Biografie van Álvaro del Portillo

Inhoudsopgave

INLEIDING	9
HOOFDSTUK I	
De weg van zijn roeping (1914-1936)	14
<i>Kindertijd en adolescentie</i>	14
<i>Goddelijke wegen</i>	17
<i>Het Opus Dei</i>	20
<i>Nieuw leven</i>	28
HOOFDSTUK II	
De vuurproef (1936-1938)	34
<i>De Spaanse burgeroorlog</i>	34
<i>In de gevangenis</i>	41
<i>In het Hondurese consulaat</i>	47
<i>De vlucht</i>	54
HOOFDSTUK III	
Van Madrid naar Rome (1938-1943)	60
<i>Saxum</i>	60
<i>Nieuwe problemen</i>	69
<i>Priesterroeping</i>	75
<i>Het Priestergenootschap van het Heilig Kruis</i>	81
HOOFDSTUK IV	
In Rome (1943-1946)	90
<i>In Rome</i>	90
<i>Priester</i>	95
<i>Verspreiding van het Opus Dei in Spanje en Portugal</i>	104
<i>Opnieuw in Rome</i>	107
<i>Als in een tunnel zonder licht</i>	113

HOOFDSTUK V

De goedkeuring van het Opus Dei (1946-1950)	119
<i>Opnieuw in gezelschap van de stichter</i>	<i>119</i>
<i>Naar een oplossing</i>	<i>124</i>
<i>De centrale vestiging van het Opus Dei</i>	<i>129</i>
<i>Het Romeins College van het Heilig Kruis</i>	<i>133</i>
<i>De definitieve goedkeuring</i>	<i>138</i>

HOOFDSTUK VI

Nieuwe gevaren (1950-1952)	147
<i>Een stoutmoedig initiatief</i>	<i>147</i>
<i>Nieuwe gevaren</i>	<i>150</i>

HOOFDSTUK VII

Meer verdriet en nieuwe vreugde (1952-1955)	159
<i>Het leven gaat door</i>	<i>159</i>
<i>De genezing van de heilige Jozefmaria</i>	<i>162</i>

HOOFDSTUK VIII

Nieuwe tijden (1956-1962)	167
<i>Rozen en doornen</i>	<i>167</i>
<i>Een nieuw pontificaat</i>	<i>173</i>

HOOFDSTUK IX

De jaren van het Concilie (1962-1965)	180
<i>De voorgeschiedenis</i>	<i>180</i>
<i>In volle gang</i>	<i>182</i>
<i>De geschiedenis van een decreet</i>	<i>186</i>

HOOFDSTUK X

Midden in het onweer (1966-1975)	199
<i>Midden in het onweer</i>	<i>199</i>

HOOFDSTUK XI

Trouw in continuïteit (1975-1978)	207
<i>De continuïteit</i>	<i>207</i>
<i>Onder de bescherming van Maria</i>	<i>214</i>
<i>Johannes Paulus I</i>	<i>216</i>
<i>Johannes Paulus II</i>	<i>220</i>

HOOFDSTUK XII

De mariale jaren (1978-1981/1983)	226
<i>Beslissende jaren</i>	226
<i>De lange juridische weg tot de prelatuur</i>	230
<i>De brief van een heilige</i>	241
<i>Deo gratias</i>	245

HOOFDSTUK XIII

'Laat nu, Heer, uw dienaar in vrede heengaan' (1983-1989) .	247
<i>Een weggegeven leven</i>	247
<i>Reizen in drie continenten</i>	253
<i>Het jaar van Afrika</i>	258

HOOFDSTUK XIV

Missie volbracht (1990-1994)	262
<i>De bisschopswijding</i>	262
<i>De zaligverklaring van de stichter</i>	268
<i>Gratias tibi, Deus, gratias tibi!</i>	281
<i>In het voetspoor van de Heer</i>	286
<i>De aankomst op zijn bestemming</i>	298
<i>De zegen van de Paus</i>	302

ANNEX

Het verloop van het proces tot heiligverklaring	306
--	------------

INLEIDING

Álvaro del Portillo is in het leven van de Kerk een persoonlijkheid van formaat, hoofdzakelijk om twee redenen: omdat hij de opvolger was van de stichter van het Opus Dei en omdat hij gedurende lange tijd hoogwaardige juridische en theologische arbeid heeft verricht op diverse belangrijke terreinen. Om te beginnen tijdens het Tweede Vaticaans Concilie. Hier was hij secretaris van de commissie die het decreet over het dienstwerk en leven van de priesters voorbereidde. Verder – eveneens bij het H. Stoel – als consultor van diverse consultaties of wel dicasteries, die zijn te vergelijken met ministeries van regeringen. En tenslotte was hij lid van de commissie voor de hervorming van het Wetboek van Canoniek Recht.

Natuurlijk nog veel belangrijker, maar onmogelijk te beoordelen, was zijn diep innerlijk leven, want uiteindelijk is heiligheid de meest beslissende factor voor het wel en wee van de wereld. “Deze wereldcrises zijn even zovele vragen naar heiligen”, aldus de kernachtige bewering van de heilige Jozefmaria in punt 301 van *De Weg*.¹ En ongetwijfeld leefde Álvaro del Portillo in een tijd van ernstige mondiale crisis: dezelfde crisis waar wij nu nog in zitten en die wij beschouwen als een diepgaande verandering van onze beschaving. Een verandering met een weids spectrum en met onvoorspelbare gevolgen.

Ik zal het niet wagen zijn geestelijk leven, waarover hij ons geen aparte aantekeningen heeft nagelaten, te analyseren. Ik zal niettemin proberen me in te leven in zijn persoonlijkheid, in de overtuiging dat dit voor iedereen van groot nut zal zijn. Iedere heilige, zoals overigens iedere persoon, vertegenwoordigt een speciaal charisma: het is altijd verrijkend dat te ontdekken. Omdat wij ofwel kunnen

1 Jozefmaria Escrivá, *De Weg*, nr. 301.

proberen het ons eigen te maken, ofwel de eindeloze variëteit te bewonderen van de gaven die God over de mensen uitstort.

Voor een schrijver 'spijtig', maar Álvaro del Portillo behoudt van jongs af aan zijn eigen persoonlijkheid, zonder enige verandering. Hij is even moeilijk te beschrijven als een gezicht met volmaakt regelmatige trekken, hoezeer die ook door de tijd getekend zijn. Om te beginnen de krachtige trekken van de jeugd, vervolgens met de blijvende tekenen van de volwassenheid, die later weer verzacht worden door de ouderdom. Zo gaat dat bij personen die nooit hun evenwicht verliezen, zelfs niet te midden van de meest verschillende omstandigheden en van de meest heftige ervaringen. Ze ondergaan alles met de eenvoud van degenen die zulke ervaringen altijd al verwacht lijken te hebben.

Wat in zulke gevallen echter meestal gebeurt, is, dat het begrip voor de menselijke ellende, in de loop der jaren verworven, verandert in geduldige berusting; deze gaat de persoonlijkheid zozeer beheersen dat het vermogen om veeleisend te zijn, te vechten en te besturen minder wordt. Welnu, wat bijzonder verrassend blijkt te zijn in het geval van de hoofdrolspeler van deze biografie, is de harmonie tussen twee schijnbaar tegengestelde aspecten: enerzijds een enorme goedheid en een ongelooflijke vriendelijkheid, anderzijds een ontembare energie. Hoe heeft zich een dergelijk karakter kunnen vormen, zo eenvoudig en aimabel, maar van de andere kant zo sterk en vastbesloten?

Wie ooit naast don Álvaro del Portillo heeft gewerkt, zal zich altijd zijn glimlachend en welwillend gelaat herinneren: hij was de rust en de vriendelijkheid zelve. Zijn blik was helder, azuurblauw, transparant, diep, intelligent, attent. Een blik die we nooit zullen vergeten en die ons goed zal doen, omdat hij ons vrede geeft, ons brengt tot werkelijke transparantie, tot volledige eerlijkheid tegenover ons zelf, tot de goedheid zelf, met het verlangen om beter te worden. Een blik die ons het gevoel gaf heel dicht bij God

te zijn, en niettemin, tegelijkertijd, een stevige blik, van iemand, die zeker is van zijn tred, zodat men zich naast hem verplicht voelde de pas op te voeren om hem te kunnen bijhouden. Begiftigd met een natuurlijk overwicht dat nooit minder werd, als een man die nooit zenuwachtig werd, die geen overhaaste beslissingen nam en steeds sereen en sterk wist te blijven, had Álvaro del Portillo werkelijk een karakter van staal. Van gepolijst staal, van gesmeed ijzer.

Gezegd moet worden dat hij gedurende 40 jaar naast een ander mens leefde met grote en misschien nog grotere kwaliteiten: de stichter van het Opus Dei. Deze had echter een geheel ander karakter. Het feit dat hij hem desondanks vele jaren trouw is gebleven, duidt bij Álvaro op een grote sterkte en beslist niet op zwakte van karakter. Maar bovenal ging de zeer sterke persoonlijkheid van de heilige Jozefmaria niet goed samen met zwakke persoonlijkheden. Zelf verlangde hij van zijn 'kinderen'² – en in ieder geval van zijn naaste medewerkers – dat ieder zijn eigen persoonlijkheid ontwikkelde en die trouw bleef met volledige en steeds hernieuwde wilsvrijheid. Een aarzelend, verleegen, gecompliceerd persoon, “daar had hij niets aan”, om zijn eigen woorden te gebruiken. “Wees sterk. Wees flink. Wees een man. En verder... wees een engel.”³ Niets had hij aan een mens die zich terugtrok tegenover een ander, ook al was dat om redenen van gezag; hij verdroeg geen slaafsheid, geen oppervlakkige en vleierige kuddegeest, en zelfs

2 Met de term 'kinderen' richtte Jozefmaria Escrivá (door de auteur van deze bladzijden vaak aangeduid als 'de stichter') zich tot de leden van het Opus Dei, die zijn genegenheid en vaderlijke zorgen beantwoordden door hem 'Vader' te noemen. Inderdaad beschouwden zij zich allemaal – zoals de heilige zelf onderwees – als 'kinderen' van zijn gebed en van zijn offers. Na zijn dood zijn de leden van het Opus Dei gewoon naar de stichter te verwijzen door hem aan te duiden als 'onze Vader', terwijl zij Mgr. Álvaro del Portillo, zolang deze in leven is, 'Vader' noemen. Overigens noemt Hugo de Azevedo het Opus Dei, zoals hij meestal zegt, 'het Werk'.

3 *De Weg*, nr. 22.

niet het kopieergedrag, dat hij ook 'anonimiteit' noemde. Dit zijn allemaal karakteristieken die de authenticiteit van de persoon, met zijn unieke en onherhaalbare bijzonderheid, inderdaad laten verdwijnen.

Leven naast de stichter vereiste een geest van persoonlijke vrijheid – en van persoonlijke verantwoordelijkheid. Zeker, het is evident dat Álvaro del Portillo veel verschuldigd is aan de zijnswijze van Jozefmaria Escrivá, juist omdat hij vanaf het eerste moment dat hij deel ging uitmaken van het Opus Dei zich volmaakt afstemde op zijn geest en nooit pretendeerde zijn *alter ego* te zijn. Maar toch was hij geen kind meer, toen hij het Opus Dei leerde kennen en verzocht toegelaten te worden: hij was een volwassen man. Hoewel hij nog studeerde voor ingenieur, bezat hij het diploma van een hogeschool en verdiende hij zijn brood als assistent Openbare Werken bij een algemene directie van een ministerie bij de Spaanse staat.

Waaruit verkreeg hij nu die vastbeslotenheid en die zachtheid van karakter die van hem een man Gods zouden maken, sereen en sterk, voorzichtig en stoutmoedig, 'goed en getrouw' – een evangelische lofprijzing die door de stichter beschouwd werd als een formule tot heiligheid? Natuurlijk uit de goddelijke Voorzienigheid, dank zij vele personen en omstandigheden.

De Heer heeft voor ieder van ons 'barmhartige plannen', zoals de engel zei tot de drie herdertjes van Fatima. Voor ieder kind heeft Hij een ambitieus project, zoals elke vader, want naar Hem "wordt alle vaderschap in de hemel en op aarde genoemd".⁴ Een project van geluk of van heiligheid, wat hetzelfde is. Een project van dienst aan de naaste of van liefdesdienst, wat synoniemen zijn. Projecten die soms stralend zijn als de sterren, dan weer dof zoals afzettingen die diamanten bevatten; en andere keren weer schakerend van de schaduw naar het licht of van het licht

4 Ef 3,15.

naar de schaduw. Om dit persoonlijk project te realiseren verleent God alle natuurlijke en bovennatuurlijke gunsten die noodzakelijk zijn voor elke ziel. Er blijft niets anders te doen dan daaraan te beantwoorden, ieder op vrije wijze.

Zulke gunsten ontbraken niet aan Álvaro del Portillo. Behalve het eigen temperament (en alle temperamenten zijn goed) en behalve de vele innerlijke en onnaspeurbare vormen van hulp, die alleen God kent, is zijn gezinsmilieu voor hem beslissend geweest, zoals overigens voor ons allemaal. Niettemin, wat werkelijk verrast is dat vanaf zeer jonge leeftijd de Heer hem vroeg heldhaftig te zijn. Hij beantwoordde daaraan met grote oprechtheid, volgens die evangelische eenvoud die door Christus wordt aanbevolen: "Wij zijn onnutte knechten; wij hebben alleen maar onze plicht gedaan."⁵

Dit is dus de geschiedenis van een normale jongen, begiftigd met goede kwaliteiten, met het vooruitzicht op een mooie maatschappelijke carrière – als de woelige omstandigheden van die tijd het hem niet verhinderd hadden – die door God in een grandioos en onvoorzien avontuur werd geworpen.

5 Lc 17,10.